

به نام خدا

حمایت، راز موفقیت تحصیلی دانش آموزان

مؤلف :

قربان لک زائی

انتشارات کتاب رسان ایده

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: لک زائی، قربان، ۱۳۵۵

عنوان و نام پدیدآور: حمایت، راز موفقیت تحصیلی دانش آموزان / مولف قربان لک زائی.
مشخصات نشر: انتشارات کتاب رسان ایده (با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۹۳ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۸۰۰-۲۶-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: دانش آموزان - حمایت - موفقیت تحصیلی

رده بندی کنگره: PN۲۱۹۷

رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۴۰

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۴۵

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: حمایت، راز موفقیت تحصیلی دانش آموزان

مولف: قربان لک زائی

ناشر: انتشارات کتاب رسان ایده (با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳

چاپ: زبرجد

قیمت: ۹۳۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۸۰۰-۲۶-۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

فصل اول	۷
مقدمه	۷
اهمیت و ضرورت	۱۱
۱. بهبود عملکرد تحصیلی	۱۳
۲. افزایش انگیزه و اعتماد به نفس	۱۳
۳. کاهش اضطراب و استرس	۱۳
۴. ایجاد مهارت‌های تحصیلی و زندگی	۱۳
۵. پیشگیری از ترک تحصیل	۱۴
۶. تشویق به ادامه تحصیل و پیشرفت‌های آکادمیک	۱۴
۷. توسعه اجتماعی و اقتصادی	۱۴
فصل دوم	۱۵
مقدمه	۱۵
مبانی نظری	۱۶
مبانی نظری پیشرفت تحصیلی	۱۷
معیارهای پیشرفت تحصیلی	۱۸
عناصر پیشرفت تحصیلی	۱۹
عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی	۲۲
مدرسه و پیشرفت تحصیلی	۲۲
مسئولیت پذیری تحصیلی	۲۴
شکل‌گیری مسئولیت‌پذیری	۲۵

۲۶	.....	تئوری انتخاب ویلیام گلاسر.....
۳۱	.....	مسئولیت پذیری در مکاتب.....
۳۱	.....	انواع مسئولیت پذیری.....
۳۲	.....	عناصر مسئولیت پذیری.....
۳۳	.....	مولفه های مسئولیت پذیری.....
۳۳	.....	مسئولیت پذیری در مدرسه.....
۳۵	.....	سلسله مراتب نیازهای مازلو.....
۳۶	.....	نیازهای رده بالا و رده پایین.....
۳۶	.....	ویژگیهای تئوری مازلو.....
۳۷	.....	نظریه انگیزش پیشرفت.....
۳۸	.....	احتمال موفقیت و جذابیت، عاملی مهم برای انگیزش افراد.....
۳۹	.....	نظریه اسنادی.....
۴۰	.....	عشق به یادگیری.....
۴۲	.....	نظریه عشق به یادگیری مک فارلند (۲۰۰۳).....
۴۲	.....	فواید عشق به یادگیری.....
۴۲	.....	تقویت عشق به یادگیری.....
۴۳	.....	راه های ساده برای تمرین عشق به یادگیری.....
۴۴	.....	هفت دلیل برای توجه به عشق به یادگیری در دانش آموزان.....
۴۶	.....	رویکردهای نظری بهزیستی روانشناختی.....
۴۶	.....	الگوهای بهزیستی روانشناختی.....
۴۶	.....	الگوی بهزیستی روانشناختی ریف (۲۰۰۲).....
۴۸	.....	الگوی بهزیستی اجتماعی کیز (۲۰۰۲).....
۴۹	.....	بهزیستی تحصیلی.....
۵۱	.....	منابع حمایت.....
۵۱	.....	شخصیت معلم و فشارهای روانی معلم.....
۵۳	.....	امنیت عاطفی معلم.....

۵۴	نگرش‌های معلم.....
۵۴	سبک‌های معلم.....
۵۵	ارزش صحبت کردن معلم.....
۵۶	حمایت تحصیلی خانواده (والدین).....
۵۷	مفهوم و تعریف حمایت همسالان.....
۵۸	نظریات حمایت تحصیلی.....
۵۸	۱- نظریه شناختی اجتماعی.....
۵۸	۲- نظریه شناختی اجتماعی.....
۵۹	۳- نظریه یادگیری اجتماعی.....
۵۹	۴- نظریه خودپنداری.....
۵۹	روابط متقابل: رفتار - شخص - محیط.....
۶۱	عشق به یادگیری.....
۶۳	نظریه عشق به یادگیری مک فارلند (۲۰۰۳).....
۶۳	فواید عشق به یادگیری.....
۶۴	تقویت عشق به یادگیری.....
۶۴	راه‌های ساده برای تمرین عشق به یادگیری.....
۶۵	بهبودی روانشناختی.....
۶۷	رویکردهای نظری بهبودی روانشناختی.....
۶۸	الگوهای بهبودی روانشناختی.....
۶۸	الگوی بهبودی روانشناختی ریف (۲۰۰۲).....
۶۹	الگوی بهبودی اجتماعی کیز (۲۰۰۲).....
۷۷	جمع بندی.....
۷۸	پیشنهادات.....
۸۳	منابع.....

فصل اول

مقدمه

پیشرفت تحصیلی یکی از اساسی‌ترین مسائل مورد توجه هر نظام آموزشی است به طوری که میزان پیشرفت تحصیلی فراگیران یکی از شاخص‌های اساسی ارزیابی یک نظام آموزشی و میزان موفقیت در فعالیت علمی آن است. پیشرفت تحصیلی، محصول نهایی فرایند یادگیری فعال است که با کمک آموزش و فعالیت‌های تربیتی انجام می‌گیرد (گیج و برلینر^۱، ۱۳۷۴). پیشرفت تحصیلی میزان توفیق نظام‌های آموزشی را نشان می‌دهد. به همین دلیل پژوهشگران حوزه‌ی آموزشی می‌کوشند تا متغیرهایی را شناسایی و مشخص نمایند که به طور مستقیم و غیر مستقیم بر پیشرفت تحصیلی فراگیران اثرگذارند. به مدت تقریباً یک قرن روان‌شناسان به شکل جدی تلاش کرده‌اند پیش‌بینی‌کننده‌های اصلی عملکرد تحصیلی را شناسایی کنند. بر همین اساس، مجموعه‌ای از عوامل فردی و محیطی یا عوامل شناختی و غیر شناختی موثر بر پیشرفت تحصیلی در این تحقیقات مورد بررسی قرار گرفته است (حجازی، لواسانی و بابایی، ۱۳۹۰). هر فردی در آغاز زندگی‌اش به صورت وابسته‌ترین موجود نمایان می‌شود و تقریباً همه جنبه‌های زندگی وی به حمایت دیگران بستگی دارد و تا زمانی که زندگی می‌کند باید با جنبه‌های مختلف مقابله کند. حمایت تحصیلی شامل اقدامات و امکاناتی است که در محیط تحصیلی برای دانش‌آموزان فراهم می‌شود تا آن‌ها را در فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلیشان

---

1. Gij&Berliner

تقویت کند. این حمایت‌ها می‌توانند به صورت مالی، آموزشی، روانشناختی و اجتماعی ارائه شوند. حمایت تحصیلی مالی می‌تواند شامل ارائه وام‌های تحصیلی، بورس‌ها و تخفیف‌های تحصیلی، پرداخت هزینه‌های کتاب‌ها و منابع تحصیلی، فراهم کردن تجهیزات لازم مانند کامپیوتر و اینترنت، و پشتیبانی مالی برای شرکت در کلاس‌های آموزشی و آزمون‌ها باشد.

از جمله عواملی که با اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه دارد، حمایت تحصیلی^۱ می‌باشد (مرادی، دهقانی‌زاده، سلیمانی‌خشاب، ۱۳۹۴). پشتیبانی آموزشی برای هر منبعی وجود دارد که مستقیم یا غیرمستقیم میزان علاقه و عملکرد آموزشی را در دانش‌آموزان افزایش می‌دهد. حمایت تحصیلی علاوه بر منابع متعدد، جنبه‌های مختلفی همچون حمایت عاطفی (مهیاکردن مشوق‌ها)، حمایت ابزاری (همکاری در انجام تکالیف) و حمایت شناختی (انتقال اهمیت موفقیت‌های تحصیلی به دانش‌آموز) را نیز دربر می‌گیرد (وینتزل^۲، ۱۹۹۸). وینتزل، باتل، شانون، راسل و لونی^۳ (۲۰۱۰) درباره‌ی منبع حمایت تحصیلی دانش‌آموزان معتقدند: موضوع حمایت تحصیلی از دانش‌آموزان یک موضوع چندبعدی است. نقش معلم-دانش‌آموزان، معلم-والدین و والدین-همسالان، از حمایت تحصیلی ترکیب‌هایی فراهم می‌نماید که هر یک به‌تنهایی و در ارتباط با یکدیگر، نقش مهمی در کیفیت و کمیت فعالیت‌های تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کنند. پشتیبانی آموزشی پیشرفت در عملکرد و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان است که منعکس‌کننده انتظارات و ارزش‌های کلاس برای دانش‌آموزان است و تلاش دانش‌آموز برای دستیابی به این ارزش‌ها و انتظارات با تشویق می‌شود. در حقیقت، دانش‌آموز از امنیت کافی برخوردار است و خود را در معرض تهدید محیط‌زیست قرار نمی‌دهد و درگروه معنا پیدا می‌کند. این احساس نه‌تنها با نوع رفتار معلم حاصل می‌شود، بلکه این دستاورد مجموعه‌ای از عناصر تعامل با یکدیگر است. اسکینر و بلمونت^۴ (۱۹۹۳) اعتقاد بر این است که نیازها و اهداف دانش‌آموزان در مدرسه برآورده

1. Academic Support

2. Wentzel

3. Wentzel, Battle, Shannon, Russell, Looney

4. Skinner, Belmont

می‌شوند که یک ساختار پشتیبانی برای آن‌ها لازم باشد. پشتیبانی معلمان، پشتیبانی همسالان و والدین به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا به فعالیت‌های یادگیری شخصی و علائق شخصی خود ارتباط برقرار کنند (نقل از صدوقی، غفاری، ۱۳۹۷). وینتزل (۲۰۰۴) این نشان می‌دهد که دانش‌آموزانی که رابطه مثبتی باهم سن و سالان خود در مدرسه دارند و احساس می‌کنند که حمایت آن‌ها اشتیاق بیشتری برای مدرسه هم رفتاری و هم شناختی دارد. اهمیت تعامل منابع حمایت‌کننده در ایجاد رفتار، احساسات و افکار مثبت را برخی از نظریه‌پردازان از جمله بندورا^۱ (۱۹۸۶) در نظریه‌ی "شناخت اجتماعی" و ریان و دسی^۲ (۲۰۰۹) در نظریه‌ی "خود تعینی" مورد تأکید قرار داده‌اند. بندورا در نظریه‌ی "شناخت اجتماعی" این به اهمیت و فوریت نقش ارتباط و تعامل در توسعه نتایج رفتاری مثبت اشاره دارد و رایان و دس نیز برای درک کفایت وضعیت خاص بر اهمیت از دست دادن امنیت و روابط اجتماعی تمرکز می‌کنند. در همین راستا و به‌منظور تصریح دقیق‌تر منابع حمایتی جهت فعالیت‌های تحصیلی، فورد^۳ (۱۹۹۲) بر چهار منبع اصلی پدر، مادر، همسالان و معلم تأکید دارد (به نقل از صدوقی و غفاری، ۱۳۹۷). این به اهمیت و فوریت نقش ارتباط و تعامل در توسعه نتایج رفتاری مثبت اشاره دارد و رایان و دس نیز برای درک کفایت وضعیت خاص بر اهمیت از دست دادن امنیت و روابط اجتماعی تمرکز می‌کنند (قاسمی، مکتبی، حاجی یخچالی، ۱۳۹۶).

حمایت تحصیلی آموزشی شامل فراهم کردن منابع آموزشی متنوع مانند کتابخانه، منابع آنلاین و نرم‌افزارهای آموزشی است. همچنین، مشاوره تحصیلی و راهنمایی در انتخاب دروس، ترتیب برنامه تحصیلی و مشاوره درباره رشته‌ای که برای تحصیل در نظر گرفته‌اید نیز جزء این حمایت‌هاست.

---

^۱. Bandura

^۲. Ryan, Deci

^۳. Ford